

Motion till riksdagen 2023/24:1790

av **Niels Paarup-Petersen (C)**

Stoppa bortförande av barn och unga utomlands

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga utreseförbudet så att det omfattar alla hedersrelaterade bortföranden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra implementering och hantering av utreseförbudet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda samtliga syskons behov av stöd och skyddsinsatser vid ett utreseförbud och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslagta alla former av resehandlingar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt inrapporteringssystem för bortföranden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödpaket för hedersutsatta barn, unga och vuxna som återvänder till Sverige efter ett bortförande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Hundratals barn och unga utsätts för, riskerar eller hotas med hedersrelaterade bortföranden till utlandet. Mörkertalet är dock stort. Många barn är strandsatta i föräldrars eller släktingars hemländer och saknar möjlighet att söka stöd och hjälp. Det handlar om barn och unga som förs utomlands i syfte att bland annat undkomma myndigheters inblandning i familjen, giftas bort, könsstympas, utsätts för omvändelseförsök samt uppfostringsresor för att få en ”traditionell” uppfostran enligt föräldrarnas kultur eller religion.

Sedan den 1 juli 2020 finns möjlighet att fatta beslut om utreseförbud i de fall det finns en påtaglig risk för att ett barn förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att utsättas för barnäktenskap eller könsstympling. Ett meddelat utreseförbud innebär att barnet inte får lämna Sverige samt möjliggör ett beslagtagande av barnets pass samt återkallelse av passansökan. Det är dock endast vid risk för barnäktenskap eller könsstympling som ett utreseförbud aktualiseras; andra hedersrelaterade bortföranden faller således utanför bestämmelsens tillämpningsområde.

Utreseförbudet fungerar dock som ett viktigt rättsligt verktyg för att motverka hedersrelaterade bortföranden. Andra stöd- och skyddsinsatser med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) och LVU är således nödvändiga för att ge barn ett erforderligt skydd. Socialtjänsten brister dock ibland vid sina risk- och skyddsbedömningar. Detta bekräftas av flera myndighetsrapporter under de senaste åren, bland annat det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland (numera det nationella centrumet mot hedersrelaterat våld och förtryck) och Jämställdhetsmyndigheten.

Ofta sker bortföranden i samband med att socialtjänsten haft ett ärende kring det aktuella barnet eller att barnet har lämnat en placering enligt LVU eller SoL.

Det är oerhört viktigt att vidta åtgärder för att förhindra bortföranden, eftersom svenska myndigheter har begränsade möjligheter att hjälpa bortförda barn och unga tillbaka till Sverige.

För att stärka arbetet mot hedersrelaterade bortföranden föreslår jag ett antal insatser som även föreslagits av Riksorganisationen Glöm Aldrig Pela och Fadime (GAPF).

Utvidga utreseförbudet så att det även omfattar andra hedersrelaterade bortföranden, såsom bestraffnings- och uppfostringsresor, omvändelseförsök av hbtqi-personer och andra skadliga utlandsresor i syfte att utsätta den unge för oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsoperationer.

Säkerställ att myndigheter implementerar utreseförbudet samt inför rutiner och riktlinjer kring hur de ska hantera ärenden rörande bortföranden. Socialtjänstens arbete med hot-, risk- och skyddsbedömningar måste utvecklas och förbättras. Ett utreseförbud ska som huvudregel alltid förenas med LVU-placering (1–3 §§ LVU), umgängesbegränsningar och hemlighållande av vistelseort (14 § LVU). Hedersutsatta ska inte bo kvar hos sina hedersförtryckande föräldrar eller anhöriga som utövar hedersrelaterat våld.

Inför krav på att socialtjänsten alltid ska utreda samtliga syskons behov av stöd och skyddsinsatser i de fall ett av syskonen är aktuell för ett utreseförbud. Finns det misstanke om att ett barn kommer att utsättas för ett hedersrelaterat bortförande så utgör det även en signal om att syskonens situation ska utredas.

Gör det möjligt att beslagta alla former av resehandlingar, inklusive utländska resehandlingar, vid ett meddelat utreseförbud.

Utred införande och utformning av ett nationellt inrapporteringsystem för bortföranden/ofrivilliga utlandsvistelser samt ställ krav på att kommuner ska inventera antalet barn som förts bort och som riskerar att föras utomlands.

Inför ett stödpaket för hedersutsatta barn, unga och vuxna som återvänder till Sverige efter ett bortförande. Dessa personer behöver ett långsiktigt skydd och stöd när de återvänder till Sverige. Idag råder stora brister i stödet till bortförda personer. Detta stöd brister även när den utsatte återvänder till Sverige, inte minst gällande det långsiktiga stödet – vilket bland annat Jämställdhetsmyndigheten påtalar.

Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland (numera Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck) har

tagit fram en myndighetsgemensam vägledning som riktar sig till personal inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, skolväsendet samt polisen. Denna vägledning lyfter bland annat vikten av långsiktiga stöd- och skyddsinsatser till hedersutsatta. Däremot saknas konkreta verktyg för hur samverkan ska ske och vem som ska göra vad, då vägledningen endast beskriver hur man kan agera för att ge en hedersutsatt ett långsiktigt stöd. Det måste finnas konkreta stödpaket till hedersutsatta som återvänder till Sverige. Stödpaketet måste bland annat innehålla mottagandet av den hedersutsatte på flygplatsen, trygghetsstämplade skyddade boenden som den utsatte kan bo på under en längre tid, psykosocialt stöd och medicinska insatser samt en reglerad uppföljning och analys av den utsattes fortsatta stöd och skyddsbehov. Det krävs således en tydligare rollfördelning av vilken aktör som ansvarar för vad samt en samordnare som tillgodoser att detta stödpaket förverkligas för den hedersutsatta.

Niels Paarup-Petersen (C)